

OCHRANA KULTURNÍHO DĚDICTVÍ BĚHEM PANDEMIE ONEMOCNĚNÍ COVID-19

ZÁSADY A OPATŘENÍ PRO ZABEZPEČENÍ PŘEDMĚTŮ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Alena Selucká

Koronavirová krize narušila činnost muzeí, galerií, památkové péče a dalších kulturních objektů po celém světě. Většina našich veřejných institucí byla uzavřena návštěvníkům v období měsíců dubna až května. Zrušena nebo odložena byla řada akcí (výstav, divadelních představení, koncertů apod.), odborných přednášek a konferencí. Tato mimořádná opatření v rámci boje s pandemií mají značný ekonomický i společenský dopad na celý kulturní sektor a jsou nyní předmětem analýz, vyčíslování ztrát, stanovování kompenzačních opatření a celkových strategií do budoucna. Mezinárodní organizace ICOM a UNESCO představily již první studie globálního průzkumu v muzeích („*Museums, museum professionals and COVID-19*“ a „*Museums Around the World in the Face of COVID-19*“ z května 2020), které poskytují nejen zajímavé informace o opatřeních přijatých v různých zemích během pandemie, ale též nastiňují odolnost samotných institucí čelit koronavirové hrozbě. Přes všechny negativní finanční a personální vlivy pozitivně hodnotí nárůst a zkvalitňování digitálních aktivit a hledání nových způsobů komunikace s veřejností. Potvrzují rovněž to, že zabezpečení a péče o kulturní dědictví byly zajištěny po celou dobu uzavření většiny institucí a při jejich znovuotevření došlo k sjednocení režimových pravidel včetně úklidových a konzervátorských prací. V této souvislosti vydal ICOM-CC (Committee for Conservation) obecné doporučení „*Care of museums collection*“, které je dostupné v české verzi na webových stránkách Českého výboru ICOM. Užitečné rady zpracoval též Národní památkový ústav („*Ochrana historických materiálů a jejich povrchových úprav před šířením nemoci Covid-19*“), Národní knihovna („*Manipulace s knihami v době ohrožení koronavirem*“) včetně Metodického centra konzervace Technického muzea v Brně („*Ochrana sbírkových předmětů před šířením nemoci Covid-19*“), které byly následně zahrnuty do manuálu Ministerstva kultury ČR. Jejich obsahem jsou zejména vhodné postupy pro zvýšení ochrany návštěvníků i personálu, úklidové práce ve výstavních a depozitárních prostorách, šetrné dezinfekční prostředky pro exponované části historických materiálů a upřesnění zásad používání ochranných pomůcek a jejich likvidací. Je potřeba samozřejmě vycházet z toho, že znalosti o probíhající naze se neustále vyvíjejí a uvedená doporučení mohou být upravována. Nejaktuálnější verzi a detailní popis charakteristik působení koronaviru ve vztahu ke kulturnímu dědictví vydal Kanadský konzervátorský institut (CCI) v červenci 2020, <https://www.canada.ca/en/conservation-institute.html>.

Mezi hlavní zásady, které bychom měli mít na paměti, patří:

- Na prvním místě je vždy ochrana lidí – důležité je pravidelně sledovat doporučení odpovědných orgánů veřejného zdraví (u nás je to Ministerstvo zdravotnictví ČR, krajské hygienické stanice, Státní zdravotní ústav). Dodržovat obecná hygienická nařízení (časté mytí rukou nebo používání desinfekčních prostředků na ruce, používání osobních ochranných pomůcek – zejména, v případech, kdy nelze zajistit požadované odstupy osob). Zajistit odpovídající větrání (tj. i s ohledem na zajištění stability klimatic-

kých podmínek citlivých exponátů), aby se předcházelo riziku šíření mezi lidmi.

- Pokud je to možné, použít izolaci předmětů kulturního dědictví pro zamezení jejich kontaminace nebo jako metodu ošetření již kontaminovaných materiálů. Koronavirus se na neživých površích přirozeně deaktivuje. Podle dostupných studií se předpokládá, že nejméně sedmidenní izolace omezuje riziko u řady materiálů. Metoda izolace je vhodnějším přístupem než přímá aplikace dezinfekčních prostředků, které mohou poškodit řadu historických povrchů.
- Eliminovat časté dotýkání interaktivních exponátů.
- V rámci úklidových prací ve výstavních prostorech a dalších místnostech používat schválené neutrální čisticí prostředky (detergenty) a virucidní dezinfekční prostředky (zejména na nejvíce exponované povrchy jako jsou madla, zábradlí, tlačítka výtahu, včetně sociálních zařízení apod.). V případě, že se v daném prostoru vyskytují i předměty kulturního dědictví, je nutné výběr čisticích a dezinfekčních prostředků konzultovat s odpovídajícím konzervátorem-restaurátorem.

Veškeré uváděné odkazy na důležité zdroje naleznete přímo na stránkách daných organizací nebo též na webovém portálu www.mck.technicalmuseum.cz, který se snažíme za tímto účelem pravidelně aktualizovat. Pevně věřím, že muzea a další sbírkotvorné instituce přistupují k současné koronavirové situaci maximálně zodpovědně a snaží se zajistit bezpečný provoz pro návštěvníky, vlastní personál i správu schraňovaného kulturního dědictví. Přejme si, abychom společně pandemii překonali ve zdraví a pokud možno s co nejmenšími negativními dopady na celou kulturu.

Ilustrační foto – některé instituce využily omezení návštěv veřejnosti k revizi a ošetření exponátů. Foto Alena Selucká, TMB